

## PAPER DETAILS

TITLE: ÇOCUGUN SANAL CİNSEL İSTİSMARI

AUTHORS: Neslihan CAN

PAGES: 115-138

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2331520>

## ÇOCUĞUN SANAL CİNSEL İSTİSMARI\*

*Cyber Grooming*

Neslihan CAN\*\*

### Öz

Çocuğun sanal cinsel istismarı, internet ve özellikle sosyal medya araçlarının yaygınlaşması ile birlikte büyük bir probleme dönüşmektedir. Çocukların sanal cinsel istismar teşkil eden fiillerden korunması için pek çok ülkede bu fiiller için cezai yaptırım öngörülmekte iken bu fiiller Türk hukukunda münhasır bir suç tipi olarak değerlendirilmemektedir ve cinsel taciz veya müstehcenlik suçu bünyesinde ele alınmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda davranışın bedensel temas içerip içermemesi, temel bir ölçüt olarak kabul edilmiştir. Haksızlığın ağırlığını belirlemedeki bu bedensel temas ölçütü, bugünün teknolojisi karşısında bazı hallerde yetersiz kalabilmektedir. Sanal ortamdaki davranışların bedensel temas içermeyen yapısı nedeniyle özellikle çocuklara yönelik sanal ortamda gerçekleştirilen davranışların hususi olarak ele alınması zorunludur. Bu konuda TCK'daki cinsel taciz (m 105) hükmü haksızlığın yoğunluğunu karşılayamamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, sanal ortamda çocuğa yönelik cinsel istismarı hedefleyen birtakım davranışların mahiyetini tespit etmek, hangi aşamada faile yönelik ceza hukuku yoluyla müdahale edileceğini belirlemek ve Türk ceza hukukundaki olası kanun boşluklarına işaret etmektir. Zira çocuklara yönelik sanal ortamdaki cinsel dokunulmazlık ihlallerinde ceza hukuku, *prima ratio* karakteriyle karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada sosyal medya, oyun siteleri veya sair sanal platformlarda çocukla tanışılması ve çocuğun cinsel istismar edilmesine değin geçen manipülasyon süreci aşamalar halinde incelenmiştir. Ampirik çalışmalardan da yararlanarak belirli bir fail ve mağdur tipolojisinin mevcut olup olmadığı ele alınmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** çocuğun sanal cinsel istismarı, sanal zorbalık, pedofili, çocuğun çevrimiçi güvenliği, Lanzarote Sözleşmesi.

➤ Bu makale Etik Kurul İznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee Permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 17.08.2021

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 02.03.2022

\* Yazar, çalışmanın hazırlanması sürecindeki teşvik ve katkıları için Dr. Öğretim Üyesi Rahime Erbaş'a teşekkürlerini sunar.

\*\* Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, neslihan.can@erdogan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6990-8274>

### Abstract

Cyber grooming turns out to be a huge problem with respect to child abuse because the internet and social media devices become prevalent. In most states, cyber grooming acts are criminalized in order to protect the children from cyber grooming whereas according to the Turkish Criminal Code (TCC) cyber grooming is not exclusive type of crime, it is considered within sexual harassment or obscenity. In TCC it is accepted for crimes against sexual immunity whether a behaviour includes physical contact or not as a main criteria. However physical contact criteria in terms of determining the gravity of unjustness is not quite sufficient regarding to today's technology. It is indispensable that acts towards the child should be taken into account separately since the acts occur in cyberworld. In this regard sexual harassment in article 105 of TCC does not meet the gravity of unjustness of cyber grooming.

The aim of this study is to determine characteristics of grooming acts targeting sexual abuse against children in the cyberworld, at which point the perpetrator will be intervened through criminal law and point out the loophole in Turkish criminal law. Because criminal law steps in with its *prima ratio* character in case of violation of sexual immunity of the child in cyberworld. In this study, the manipulation process of meeting the child and sexual abuse of the child on social media, game sites or any other virtual platforms was examined in stages. Using empirical studies, it was discoursed whether a specific perpetrator and victim typology available or not.

**Keywords:** cyber grooming, cyberbullying, pedophilia, child safety online, Lanzarote Convention.

### GİRİŞ

*"Beni hiçbir şey yapmaya zorlamadı, benden rica etti, istedi ve ben ne istediye yaptım."*<sup>1</sup>

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 12 yaşındaki Justin, bir gece vakti internette vakit geçirirken bir kız çocuğu ile tanışır ve mesajlaşmaya başlar. Kızın kendisine çıplak fotoğrafını göndermesi üzerine 23.00'da başladıkları yazışmaya 3.00'a kadar devam ederler ve kız bir taksi ile gelip Justin'i evinin önünden alacağını söyler. Justin evinin önüne gelen taksiye biner, kız zannederek yazıştığı kişinin 34 yaşında bir adam olduğu anlaşılır ve ertesi gün Justin boğularak öldürülmüş halde bulunur<sup>2</sup>. Söz konusu olay trajik olmanın yanı sıra sosyal medya başta olmak üzere gelişen bilişim ve teknoloji imkânlarının pedofili ve suça eğilimli kişilere potansiyel mağdurlarına birkaç saat gibi oldukça kısa bir zaman diliminde kolaylıkla ulaşmasını sağladığı

<sup>1</sup> İsrail'de internet bağlantılı çocuk istismarı suçlarına ilişkin tematik analiz yöntemi ile yapılan Soruşturma Mülakat Birimi'nin gerçekleştirdiği bir mülakatta mağdur çocuğun (Çocuk H) şüpheli hakkındaki ifadesidir. Bkz. Carmit Katz, 'Internet-related Child Sexual Abuse: What Children Tell Us in Their Testimonies' (2013) 35, Children and Youth Services Review, 1539.

<sup>2</sup> Lex Talamo, 'Kids Interact with Predators at Home – via Social Media' (Shreveport Times, 25 May 2017) <<https://www.shreveporttimes.com/story/news/investigations/2017/05/25/kids-interact-predators-home-via-social-media/101801508/>> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

için dikkate değerdir. Zira günümüzde çocuğun cinsel dokunulmazlığı, vücut dokunulmazlığı ve yaşamı yalnızca fiziksel olarak değil, sanal olarak da tehlike altındadır. Ayrıca özellikle ergenlik çağında internet ve sosyal medya ile daha çok meşgul olan çocukların sanal cinsel istismara uğramaları halinde gelişimlerine ket vurulmaktadır. Cinsel istismara maruz kalan çocukların davranış problemleri, uyuşturucu madde kullanımı, intihar düşünceleri ile karşılaştığı bilinmektedir<sup>3</sup>. Sanal cinsel istismar fiillerine ilişkin ceza kanunlarında birtakım düzenlemeler yapılması, çocuğun sağlıklı bir şekilde cinsel ve ruhsal gelişiminin sağlanmasına ve korunmasına hizmet edebilecektir. Zira çocuklara yönelik sanal ortamdaki cinsel dokunulmazlık ihlallerinde ceza hukuku, *prima ratio*<sup>4</sup> karakteriyle karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu suretle çocuğun cinsel dokunulmazlığı ve maddi ve manevi bütünlüğü korunabilecektir, aksi halde çocuğa karşı sanal ortamda gerçekleşen fiiller caydırıcılıktan uzak müeyyide ile karşılaşılır ve çocuk korunaksız bırakılır. Bu nedenle Türk ceza hukukundaki bu tür fiillerle ilgili olası kanun boşluklarına işaret etmek amaçlanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında çocuktan anlaşılması gereken, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki manası ile 18 yaşın altındaki bireydir. Pek çok hukuk düzeninde çocukların cinsel ve psikolojik gelişimi nazara alınarak belirli düzeye kadar cinsel davranışlara rıza gösterebilecekleri kabul edilmişse de sanal ortamdaki cinsel istismar fiillerinin özel karakteri gereği çocuk kavramını belirlemede 18 yaş kriter olarak ele alınmıştır.

## 1. Çocuğun Sanal Cinsel İstismarı Kavramı ve Kavramın Gelişimi

### 1.1. Kavram

Türkçe'de tam karşılığı bulunmayan *grooming*, çocuğun bir yetişkin tarafından istismar edilmek üzere hazırlandığı süreçtir<sup>5</sup>. Esas olarak *grooming*,

<sup>3</sup> Peter J Fagan vd, 'Pedophilia' (2002) 288 (19) American Medical Association 2460.

<sup>4</sup> Ceza hukukunun temel hak ve özgürlüklere ağır ve sert müdahaleler gerçekleştirmesi sebebiyle ceza hukukuna *ultima ratio* (son araç) olarak başvurulmaktadır. Ancak öyle bazı haller vardır ki devletin bir hak ve özgürlüğün gereklerini temin edebilmesi için ceza hukukunun ilk araç olarak fonksiyonunu icra etmesi gerekir. Örneğin *X and Y v. The Netherlands* (Application no. 8978/80) başvurusunda AİHM, "Bu, özel hayatın temel değerlerinin ve yönlerinin söz konusu olduğu bir davadır. Etkili caydırıcılık bu alanda vazgeçilmezdir ve bu ancak ceza hukuku hükümleri ile sağlanabilir." diyerek ceza hukukunun *prima ratio* karakterine atıf yapmıştır. Bkz. Françoise Tulkens, 'The Paradoxical Relationship between Criminal Law and Human Rights', (2011) 9 (3) Journal of International Criminal Justice 584. Ceza hukuku araçlarının kullanılmaması veya müdahale etmesi gerekirken az müdahale etmesi halinde bunun faile adeta bağıklık sağladığına dair bkz. Rahime Erbaş, 'Effective Criminal Investigations in Combating Domestic Violence and the ECtHR: Prima Ratio v. Ultima Ratio?' iç Elettra Stradella, Giovanna Spanò (eds), *Gender Based Approaches to The Law And Juris Dictio In Europe* (Pisa University Press 2020) 222. Biz de çalışma boyunca çocuğun sanal cinsel istismarında devletlerin cezai hükümler sevk ederken ceza hukukunun *prima ratio* karakterini ön plana çıkarmaları gerektiğini vurgulamaktayız.

<sup>5</sup> Helen C Whittle vd, 'Victims' Voices: The Impact of Online Grooming and Sexual Abuse' (2013) 1 (2), Universal Journal of Psychology 59.

çocuğun çekingenliğini azaltmak üzere onunla duygusal bir bağ kurmak amacıyla incelikli, uzun süreli, hesaplı, kontrollü ve planlı bir psikolojik manipülasyondur<sup>6</sup>. *Cyber grooming* ise özellikle sosyal medya başta olmak üzere elektronik iletişim araçları vasıtasıyla bir yetişkinin, güven üzerine bir ilişki kurarak şehevi bir yolla yaklaştığı çocuğun çekingenliğini azaltıp cinsellik konusunda ise merakını artırarak çocuğu kendisine alıştırmasıdır<sup>7</sup>. Çalışmamız kapsamında ise *cyber grooming* sözcüğünün karşılığı olarak çocuğun sanal cinsel istismarı kullanılacaktır<sup>8</sup>.

Çocuğun sanal cinsel istismarı tekrarlama, çocukta uyandırılan güvenin kötüye kullanılması ve mağdur-fail arasındaki özel ilişki olmak üzere üç temel bileşenden oluşmaktadır<sup>9</sup>. Sanal cinsel istismar, istismar edilen çocuk ile cinsel içerikli yazışma, çocuğun cinsel içerikli fotoğraf ya da video hazırlayıp göndermesini teşvik veya zorunlu olmamakla birlikte gerçek hayatta buluşma biçiminde olabilir<sup>10</sup>. Herhangi bir internet sitesi, oyun<sup>11</sup>, uygulama, sosyal medya platformu yani bir başka kişiyle iletişim kurmaya olanak sağlayan tüm çevrimiçi platformlar sanal cinsel istismarın gerçekleşebileceği mecralardır<sup>12</sup>.

Çocuğun sanal cinsel istismarı, sanal zorbalık (*cyberbullying*) ile sıklıkla karıştırılmaktadır. İnternetin çocuklara yönelik üç büyük tehdidi sanal zorbalık, sanal cinsel istismar ve çocuk pornografisidir<sup>13</sup>. Sanal zorbalık, bir kişi veya gruptan elektronik iletişim vasıtasıyla yapılan uzun süre boyunca tekrarlı olarak devam eden mağdurun karşı koyamadığı saldırgan ve kasıtlı fiildir<sup>14</sup>. Sanal

<sup>6</sup> International Centre for Missing and Exploited Children, 'Online Grooming of Children for Sexual Purposes: Model Legislation & Global Review', <[https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children\\_FINAL\\_9-18-17.pdf](https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children_FINAL_9-18-17.pdf)> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

<sup>7</sup> Victoria State Government, 'Online grooming', <<https://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/adviceonlinegrooming.aspx>> Erişim Tarihi 3 Eylül 2020; Sebastian Wachs vd, 'Cybergrooming: Risk Factors, Coping Strategies and Associations with Cyberbullying' (2012) (24), *Psicothema* 628.

<sup>8</sup> Bazı yazarlar tarafından *cyber grooming*'e Türkçe karşılık olarak *sanal uşaklaştırma* ifadesi uygun bulunmuşsa da biz Türk Ceza Hukuku terminolojisinde yeri olmadığı için bu ifadeyi tercih etmedik. *Sanal uşaklaştırma* için bkz. Oğuz Polat, *Çocuk Pornografisi*, (Nokta Kitap, İstanbul 2007) 33.

<sup>9</sup> Wachs vd (n 7) 628.

<sup>10</sup> Whittle vd (n 5) 59.

<sup>11</sup> Online oyun platformları yoluyla tanışma genellikle erkek çocuklara karşı gerçekleştirilen *grooming* fiilleridir. Oyun platformları failin erkek çocukların gözünde daha çok güvenilirlik kazanmasına olanak sağlamaktadır. Bkz. Stephen Webster vd, 'European Online Grooming Project-Final Report', <[https://www.researchgate.net/publication/257941820\\_European\\_Online\\_Grooming\\_Project\\_-\\_Final\\_Report](https://www.researchgate.net/publication/257941820_European_Online_Grooming_Project_-_Final_Report)> Erişim Tarihi 4 Eylül 2020 9.

<sup>12</sup> Victoria State Government (n 7) 1.

<sup>13</sup> Bükre Çıkman vd, 'Adı: Meraklı, Soyadı: Çocuk, Durum: Çevrimiçi, Sonuç: Grooming, İnternette Çocuk İstismarı' (2017) 15 (3) *Güncel Pediatri Dergisi*, 89.

<sup>14</sup> Peter K. Smith vd, 'Cyberbullying: Its Nature and Impact In Secondary School Pupils' (2008) (49) *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 376.

cinsel istismarın sanal zorbalıkla benzer yönleri bulunmaktadır. Her ikisinin de sanal ortamda gerçekleşmesi ve fiillerin tekrarlayan mahiyetlerinin olması bu benzerliklerdendir. Sanal zorbalığa maruz kalan çocuklar akranları arasında dışlandıklarından daha kırılğan bir hal almaktadırlar ve günlük problemlerini paylaşacak bir kimseye ihtiyaçları daha da artmaktadır. Bu durumda da güven temeli ile başlayan sanal cinsel istismar fiillerinin hedefi haline gelmeleri daha da kolay olmaktadır<sup>15</sup>.

## 1.2. Kavramın Uluslararası Düzenlemelere Konu Olması

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi m 34'e göre akit devletler çocukları her türlü cinsel sömürü ve istismara karşı korumakla yükümlüdür ve devletler çocuğun hukuka aykırı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını önlemek amacıyla gerekli önlemleri almalıdırlar<sup>16</sup>. Bu önlemler kanunlar, politikalar, etkili uygulama yöntemleri, kaynak aktarımı, eğitim yoluyla zihin dönüşümü ve sosyalleşme biçiminde olabilmektedir<sup>17</sup>. 2008 tarihli *Rio Deklarasyonu*, internet ve yeni teknolojilerden yararlanılarak çocuğa yönelik sanal istismar fiillerinin önlenmesi ve bunlara son verilmesi için devletleri belirli adımlar atmaya davet etmiştir<sup>18</sup>. Avrupa Konseyi düzeyinde ise 2010 yılında yürürlüğe giren Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (*Lanzarote Sözleşmesi*)<sup>19</sup> açıkça çocuğun sanal cinsel istismarı suçuna yer vermemişse de Sözleşme'nin 23. maddesinden sanal cinsel istismar teşkil eden fiillerin cezalandırılmasını istediği anlaşılmaktadır. Çocukların cinsel amaçlar için teşviki (*solicitation of children for sexual purposes*)<sup>20</sup> başlıklı 21. maddeye göre taraf devletlerin, bir yetişkinin cinselliğe rıza gösterme yaşının altında bir çocuğa karşı bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla, m 18/1-a veya m 18/2-a'da belirtilen suçları işlemek amacıyla kasten buluşma teklifinde bulunmasını cezalandırma

<sup>15</sup> Wachs vd (n 7) 629.

<sup>16</sup> Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi m. 34/a.

<sup>17</sup> Vitit Muntarbhorn, 'Article 34 Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children' iç André Alen vd (Eds) *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child* (Nijhoff Publishers 2007) 4.

<sup>18</sup> UNICEF, 'Child Safety Online Global Challenges and Strategies', <[https://www.unicef.org/protection/files/Child\\_Safety\\_online\\_-\\_Global\\_challenges\\_and\\_strategies\\_FINAL\\_1Dec.pdf](https://www.unicef.org/protection/files/Child_Safety_online_-_Global_challenges_and_strategies_FINAL_1Dec.pdf)> Erişim Tarihi 7 Eylül 2020 10.

<sup>19</sup> Sözleşme 25.10.2007 tarihinde Lanzarote'da imzaya açılmış 01.07.2010 yılında ise yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşme'yi 25.10.2007 tarihinde imzalamış ve 01.04.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İrlanda hariç tüm Avrupa Konseyi üyesi devletler Sözleşme'yi iç hukuklarına dahil etmiştir.

<sup>20</sup> Sözleşme'ye dair bilgilendirme amacı ile hazırlanan web broşüründe bu suç, "sanal ayartma" olarak çevrilmiştir. Bkz. 'Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Web Broşürü', <<https://rm.coe.int/prems-107219-tur-2576-lanzarote-convention-leaflet-a5-web/168098bd18>> Erişim Tarihi 22 Eylül 2020.

yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak madde metni uyarınca bu teklifin ardından failin buluşmaya yönelik somut fiilinin bulunması gerekmektedir. Belirtelim ki *Lanzarote Sözleşmesi*, çocuğun sanal cinsel istismarı fiilini –bu ad altında olmasa da- taraf devletlere suç olarak düzenleme zorunluluğu getiren ilk uluslararası antlaşmadır<sup>21</sup>. Sözleşme’nin Açıklayıcı Raporu ise madde metnini açıklarken *grooming* kavramını kullanmıştır ve *chat* ya da oyun odaları gibi sanal ortamda başlayan ve çocukların yetişkinler tarafından cinsel olarak zarar görmesine yol açan buluşma şeklindeki endişe verici ve güncel olan bu mefhumun Sözleşme’ye de yansıtılmasını elzem olarak nitelendirmiştir<sup>22</sup>.

Açıklayıcı Rapor *grooming* fiilini, çocuğun cinsel haz alma saiki ile kullanılması ve cinsel istismara hazırlanması olarak tanımlamıştır<sup>23</sup>. Ancak Raporda *Lanzarote Komitesi* yalnızca çocukla cinsel içerikli mesajlaşmayı cinsel istismara hazırlığın bir parçası da olsa failin ceza sorumluluğunun doğması için yeterli görmemiştir<sup>24</sup>. Bu nedenle de yetişkinin m 18/2 uyarınca cinselliğe rıza gösterme yaşı altındaki bir çocuğa karşı m 18/1-a veya m 18/2-a’da belirtilen suçları işlemek amacıyla bir buluşma teklif etmesi aranmıştır. Ayrıca belirtilen bu amacın cezai sorumluluk doğmadan önce bulunması gerekmektedir<sup>25</sup>. Madde, elektronik olmayan iletişim yöntemleri ve fiziksel cinsel istismarı hariç tutarak yalnızca bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla gerçekleştirilen sanal cinsel istismar fiillerini cezalandırmayı öngörmektedir. Açıklayıcı Rapor bu durumu, teknoloji kullanımının gözetimi zorlaştırması nedeniyle Sözleşme’nin tehlikeli olan bu hale odaklanmak istemesi olarak açıklamıştır<sup>26</sup>. Sözleşme’ye göre suç ancak failin buluşma yerine gitmesi gibi buluşmak için somut bir fiilin bulunması halinde tamamlanmaktadır<sup>27</sup>.

Avrupa Birliği düzeyinde de çocuğun cinsel amaçlar için teşvikini önlemek amacıyla 2011/93 sayılı Direktif ihdas edilmiştir. Direktif büyük oranda *Lanzarote Sözleşmesi* ile aynı doğrultudadır<sup>28</sup>. Her iki düzenlemede de çocuk

<sup>21</sup> Avrupa Konseyi, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, m. 155, <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3832>> Erişim Tarihi 22 Eylül 2020.

<sup>22</sup> ibid.

<sup>23</sup> ibid m 156.

<sup>24</sup> ibid m 157.

<sup>25</sup> ibid m 158.

<sup>26</sup> ibid m 159.

<sup>27</sup> ibid m 160.

<sup>28</sup> Leontien M van der Knaap ve Colette MKC Cuijpers, ‘Regulating Online Sexual Solicitation: Towards Evidence-Based Policy and Regulation’ iç Simone van der Hof vd (eds), *Minding Minors Wandering the Web: Regulating Online Child Safety* (Springer 2014) 268; Direktif, 2004/68/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararın teknolojik gelişmelere cevap verecek boyutta olmaması, sınırötesi boyutta suçlarla mücadele edilebilmesi ve *Lanzarote Sözleşmesi* ile uyumlu olabilmek için ihdas edilmiştir. Bkz Gülşah Bostancı Bozbayındır, *Lizbon Antlaşması Sonrası Avrupa Birliği Ceza Hukuku* (Adalet, Ankara 2019) 282.



18 yaşın altındaki birey olarak tanımlanmaktadır. Ancak Direktif cinsel fiillere rıza gösterme yaşını Avrupa Birliği üyesi devletlerin takdirine bırakmıştır<sup>29</sup>.

## 2. Fail ve Mağdur Profilleri

### 2.1. Mağdur ve Mağdura İlişkin Risk Faktörleri

Çocuğun sanal cinsel istismar mağduru olmasında bireysel ve çevresel birtakım risk faktörleri bulunmaktadır ve bu faktörler potansiyel mağdur profilini belirlemekte yardımcı olabilmektedir. Bireysel faktörler demografik, davranışsal ve duygusal duruma ilişkindir. Demografik faktörlerin ilki yaşır ve internet kullanımı, cinselliğe ilişkin merak ve risk alıcı davranış ergenlik döneminde daha fazla olduğu için ergenlik öncesi çocuklara nazaran ergenlik dönemindeki çocuklar daha yüksek bir sanal cinsel istismar riski altındadır<sup>30</sup>. 2005 yılında İsveç'te 107 okuldaki 14-15 yaş aralığındaki yaklaşık 7500 öğrencinin katılımıyla yapılan bir araştırmada öğrencilere tanımadıkları bir kişi tarafından cinsel içerikli bir teklifin yapılıp yapılmadığı sorulmuştur. 14 yaşındaki öğrencilerin yüzde 30'u (yüzde 48 kız, yüzde 18 erkek) kendileriyle internet vasıtasıyla cinsel içerikli iletişim kurulduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin yüzde 25'i ise (yüzde 38 kız, yüzde 12 erkek) internet vasıtasıyla, yüzde 9'u (yüzde 11 kız, yüzde 6 erkek) ise cep telefonları vasıtasıyla cinsel teklifler aldığını belirtmiştir<sup>31</sup>.

ABD Ulusal Gençlik Çevrimiçi Mağduriyet Çalışması sonucuna göre de internet aracılığı ile işlenen cinsel suçlarda mağdurların büyük kısmı 13-14 yaş aralığındaki çocuklardır. Mağdur çocuklar bir yetişkin ile konuştuklarının ve failin cinsel motifler kullandığının farkındadır. Demografik faktörlerden bir diğeri de cinsiyettir ve sanal cinsel istismarın mağdurları daha çok kız çocuklardır. Buna dayanak olarak kızların daha erken olgunlaşmaları, sosyal mecraları ve bu mecraların *chat* fonksiyonunu daha fazla kullanmaları ve sosyal mecralarda kullandıkları ID isimlerinin cinsiyetleri hakkında faile daha fazla bilgi vermesi gösterilmiştir. Failler ise daha çok heteroseksüel erkeklerdir<sup>32</sup>. 2012 yılında Kanada *CyberTipline*'i olan *Cybertip.ca*'nın incelediği 264 sanal cinsel istismar vakasında ise mağdur çocukların yaş ortalaması 13'tür. Fail vakaların yüzde 93.4'ünde çocuktan cinsel içerikli fotoğraf istemiş, yüzde 24'ünde çocuğun mevcut fotoğraflarının yayılacağı veya çocuğa sair zarar verileceği tehdidinde bulunmuştur. Vakaların yüzde 30'unda çocuk cinsel

<sup>29</sup> Van der Knaap ve Cuipers (n 28) 269.

<sup>30</sup> Kadri Soo ve Zinaida Bodanovskaya, 'Risk Factors of Becoming A Victim of Internet Related Sexual Abuse' in Mare Ainsaar and Lars Lööf (eds) Online Behaviour Related to Child Sexual Abuse Literature Report 46.

<sup>31</sup> Carl Göran Svedin, 'Research Evidence in to Behavioural Patterns Which Lead to Becoming A Victim of Sexual Abuse' in Mare Ainsaar and Lars Lööf (eds) Online Behaviour Related to Child Sexual Abuse Literature Report 39.

<sup>32</sup> Wachs vd (n 7) 629.



içerikli fotoğraflarını faile göndermiş ve yüzde 35.5’inde fail kendi cinsel içerikli fotoğraflarını mağdura göndermiş veya mağdura *webcam* aracılığıyla görüşmek istemiştir<sup>33</sup>.

İnternet platformlarda tanışan fail ve mağdur arasındaki iletişim, genellikle mağdur çocuklar tarafından bir arkadaşlık ilişkisi veya duygusal birliktelik olarak yorumlanabilmektedir<sup>34</sup>. Örneğin sanal cinsel istismara maruz kalmış altı kız iki erkeğin örneklem olarak yer aldığı araştırmada kızların tamamının sanal cinsel istismar failini “erkek arkadaş” olarak nitelendirdiği görülmüştür<sup>35</sup>. Bu noktada belirtelim ki eğitim durumu ve risklerin farkında olma demografik bakımdan bir diğer risk faktörüdür ve düşük eğitim düzeyindeki kız çocuklarının istenmeyen cinsel tekliflere daha çok muhatap oldukları ortaya çıkmıştır<sup>36</sup>.

Cinsel yönelim de çocuğun sanal cinsel istismara maruz kalmasında bir faktör olabilmektedir. Ayrıca *Lanzarote Sözleşmesi* m 28/1-c’ye göre Sözleşme’de sayılan suçların özellikle kırılgan (*vulnerable*) durumdaki bir çocuğa karşı işlenmesi de daha fazla cezayı gerektiren bir hal olarak düzenlenmelidir. Durum LGBTİ çocuklar bakımından da değerlendirilmelidir. LGBTİ çocuk ve gençler zorbalığa maruz kaldıkları için yahut bulundukları topluluk içinde diğer LGBTİ bireyleri tanımadıkları için sosyal yaşamda arkadaş edinmekte zorlanabilmektedir<sup>37</sup>. Yeni insanlarla tanışmak, kabul görmek ve kendi cinselliklerini keşfetmek için yetişkin sitelerini kullanan LGBTİ çocuklar sanal cinsel istismar bakımından daha da büyük bir risk altındadır<sup>38</sup>. Ayrıca bu çocuklar aileleri veya çevrelerine LGBTİ birey olduklarının yayılacağı tehdidi altında da bırakılabilmektedir. Özellikle mağdur çocuğun; insan hakları ihlalleri, ayrımcılık, zorbalık ve şiddete daha fazla maruz kalarak kırılgan durumda<sup>39</sup> bir LGBTİ birey olması hali daha fazla cezayı gerektirmelidir.

Çevresel risk faktörleri ise aile yapısı, sokakta yaşama ve mağdurun yaşadığı evdeki sosyoekonomik durumdur. Sosyoekonomik durumun iyi olması halinde çocuğun şahsi bilgisayar, telefon ve internet erişiminin olması pek muhtemeldir ve bu imkânlara sahip olmadığı için internete erişemeyen çocuklara nazaran daha yüksek bir ihtimalle sanal cinsel istismarın muhatabı olabilecektir. Bununla birlikte ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olması ve sanal cinsel istismar konusunda bilinçli olmaları halinde diğer ebeveynlerin

<sup>33</sup> International Centre for Missing and Exploited Children (n 6) 4.

<sup>34</sup> Victoria State Government (n 7) 1.

<sup>35</sup> Whittle vd (n 5) 60.

<sup>36</sup> Soo ve Bodanovskaya (n 30) 46.

<sup>37</sup> Stonewall and Childnet International, ‘Staying Safe Online’, <[https://www.stonewall.org.uk/system/files/staying\\_safe\\_online\\_-\\_stonewall\\_childnet\\_1.pdf](https://www.stonewall.org.uk/system/files/staying_safe_online_-_stonewall_childnet_1.pdf)> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020 24.

<sup>38</sup> ibid 23; Soo ve Bodanovskaya (n 30) 46.

<sup>39</sup> Avrupa Konseyi, ‘LGBTİ Children’ <<https://www.coe.int/en/web/children/lgbti-children>> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

çocuklarına göre daha az mağdur olma riskleri bulunmaktadır<sup>40</sup>. Çocukların sanal cinsel istismara maruz kaldığını gösteren çeşitli emareler bulunmaktadır. Örneğin çocuğun bilgisayar yahut telefonundaki pornografik içerikler cinselliği normalleştirmek için fail tarafından mağdura gönderilmiş olabilir. Çocuğun cinsel içerikli bir jargonla konuşması, olağandan daha çok çevrimiçi bulunması, gerçek ortamda çocukla tanışmasına ihtimal verilmeyecek yetişkinlerin çocuğun arkadaş, takipçi listesinde bulunması da diğer emareler olabilir<sup>41</sup>. Bu emareleri çocukta gözlemleyen bilinçli ebeveynin sanal cinsel istismar daha ileri boyutlara ulaşmadan müdahale imkânı olabilecektir. Ev dâhilinde yaşamayan, sokaklarda kalan çocuklar da cinsel sömürüye<sup>42</sup> daha açık olabilmektedir, ancak bu çocukların sanal cinsel istismara maruz kalma durumları bakımından bir araştırma bulunmamaktadır. Çocuğun tek ebeveynli veya çevrimiçi faaliyetlerini kontrol etmeyen bir ailede olması da sanal cinsel istismar bakımından bir diğer risk faktörüdür<sup>43</sup>.

Sanal cinsel istismar ile mücadelenin yalnızca sanal ortamda cinsel istismar teşkil eden fiillerin cezalandırılması yolu ile sağlanabileceği oldukça iyimser bir bakış açısı olacaktır. Zira bu hal suç gerçekleştikten sonra bastırıcı bir müdahale teşkil etmektedir, oysa suç işlenmeden evvel potansiyel mağdurlara evde ve okulda çevrimiçi güvenlik eğitimi verilmelidir<sup>44</sup>. Çocuk, internete bir bilgisayar aracılığıyla erişiyorsa ebeveynler, bilgisayarı ortak kullanım alanında konumlandırmalı ve çocuğun internet ortamındaki faaliyetlerini kontrol etmeli ve çocuğu yönlendirmelidir<sup>45</sup>. Bu yönlendirme sürecinde çocuğun katılım hakkı da muhafaza edilmeli, çocuğun çevrimiçi faaliyetlerinin ebeveynler tarafından gerekçe gösterilmeksizin kısıtlanması yoluna gidilmemelidir. Ancak belirtilmelidir ki çocuğun sanal cinsel istismara maruz kalmadan internetten yararlanabilmesi ve korunması yalnızca ebeveynlerin sorumluluğunda olmamalıdır. Kanun koyucu, kolluk makamları, sosyal hizmet çalışanları ve özel sektörün de daha güvenilir bir internet ortamı oluşturmada rol alması gerekmektedir<sup>46</sup>. Hatta internet güvenliği eğitimi veren organizasyonların, farkındalık kazandırma konusundaki rolünün ebeveyn ya da okulun ötesinde

<sup>40</sup> Soo ve Bodanovskaya (n 30) 48.

<sup>41</sup> Victoria State Government, (n 7) 2.

<sup>42</sup> Cinsel sömürüden anlaşılması gereken çocuğun bir meta olarak kullanıldığı, alınıp satıldığı süreklilik arz eden bir durumdur. Oysa istismar bünyesinde münferiden istismar olgusunu bulundurmaktadır. Cinsel sömürüye çocuk pornografisi, çocuk evlilikleri, çocuk seks turizmi, insan ticareti, çocuğun fuhşa sürüklenmesi örnek verilebilir. Bkz. Pınar Memiş Kartal, *Türk Ceza Hukuku'nda Çocukların Cinsel İstismarı* (Der, İstanbul 2014) 18-19.

<sup>43</sup> Soo ve Bodanovskaya (n 30) 48.

<sup>44</sup> Whittle vd (n 5) 68.

<sup>45</sup> ibid 68-69.

<sup>46</sup> UNICEF (n 18) 8.

olduğu da belirtilmiştir<sup>47</sup>. Ayrıca internet hizmeti veren kuruluşlara da çocuğun sanal ortamda istismar edilmesini önlemek için birtakım yükümlülükler yüklenebilir. Örneğin ABD’de cinsel suç faillerinin sicile kaydına ilişkin etraflıca düzenlemelere yer veren Adam Walsh Kanunu’nun 2008 yılında kapsamı İnterneti Cinsel Suç Faillerinden Uzak Tutma Kanunu (*Keeping the Internet Devoid of Sexual Predators Act*) ile genişletilerek sicile kayıta ek birtakım uygulamalara yer verilmiştir. Buna göre cinsel suç faillerinin e-posta adresleri ve internet tanımlayıcıları da cinsel suç failleri sicilinde yer alacaktır. Sosyal paylaşım siteleri de sicildeki bilgileri sitedeki kullanıcılarının karşılaştırmasını mümkün kılacaktır<sup>48</sup>. Bu minvalde bir düzenleme, cinsel suçlardan hüküm giymiş kişilerin sanal ortamda da takip edilebileceklerini bilmelerine ve bu suretle suç işlemekten caydırılmalarına hizmet edebilir.

Sanal cinsel istismarın suç olarak düzenlendiği ülkelerde fail ve mağdurların yaş, cinsiyet gibi özelliklerini bünyesinde barındıran veri tabanları oluşturulmalıdır, bu sayede bilgi eksiklikleri giderilerek devletler tarafından çocuğun korunmasına ilişkin stratejiler belirlenebilecektir. Mağdur çocukların beyanını alacak görevli mümkün mertebe çocukla aynı cinsiyetten olanlar arasından seçilmelidir ve görevli yargılayıcı tutumlardan kaçınmalıdır<sup>49</sup>.

## 2.2. Fail Profili

Sanal istismar faili tipolojisi, çocuğa karşı başka suçlar işlemenin bir yolu olarak interneti kullananlar ve çocuk istismar görüntülerine erişebilmek için interneti kullananlar olmak üzere ikiye ayrılır. 1996-2002 yılları arasında önde gelen gazetelere haber olmuş vakalar üzerinden yapılan bir ampirik çalışmada failler; tacir (*trader*), gezgin (*traveler*) ve tacir-gezin (*trader-traveler*) olarak ayrılmıştır. Buna göre faillerin yüzde 59.1’i tacir, yüzde 21.8’i gezgin ve yüzde 19’u ise tacir-gezin olarak tasnif edilmiştir<sup>50</sup>. Tacirler çocuk istismar görüntülerini toplayan, internet üzerinden bu görüntülerin alım satımını yapan ve çocuk istismarı için piyasa yaratan fail grubudur. Gezinler ise cinsel amaçla buluşmaya zorlayacakları ve manipüle edebilecekleri çocuklara erişmek için interneti kullanmaktadırlar. Gezinler kadın veya erkek olabilecekleri gibi kasten öldürmeye varabilecek düzeyde sadizmi de içine alan farklı cinsel eğilimlere sahip olabilirler. Örneğin Massachusetts’te gerçekleşen bir olayda 15 yaşındaki bir kızla internet *chat*

<sup>47</sup> Çıkman vd (n 13) 90.

<sup>48</sup> Füsün Sokullu Akıncı ve Selman Dursun, *Viktimoloji* (3. Bs, Beta, İstanbul 2016) 221; Düzenleme için bkz. <<https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-110publ400/pdf/PLAW-110publ400.pdf>> Erişim Tarihi 14.12.2020.

<sup>49</sup> Whittle vd (n 5) 68.

<sup>50</sup> Eileen M Alexy vd, ‘Internet Offenders: Traders, Travelers, and Combination Trader-Travelers’ (2005) 20 (7) Journal of Interpersonal Violence.

odasında tanışan 41 yaşındaki erkek fail, kızla yaklaşık üç ay cinsel konular hakkında yazışmıştır. Kızın faille buluşması üzerine fail ve 46 yaşındaki sevgilisi kadın kızı kaçırmış, cinsel istismarda bulunmuş ve sadist eylemler gerçekleştirmişlerdir<sup>51</sup>. Tacir-gezinler ise hem cinsel istismar görüntülerini toplama hem de internet vasıtasıyla erişebilecekleri çocuğa yönelik çeşitli suçları işleme amacına sahiptirler<sup>52</sup>.

Bazı hallerde de fail, mağdurun ailesi ya da yakınlarından biri olabilmektedir. Örneğin ABD’de yaşanan bir sanal cinsel istismar vakasında 15 yaşında olduğunu belirten fail, 13 yaşında bir kız çocuğunu *Instagram*’dan takip eder ve mesajlaşmaya başlar, gerçek hayatta bir görüşme olmaksızın arkadaşlık kurarlar. Yazışmaları cinsel içerikli bir boyut kazanır. Mağdur kız çocuğu, arkadaşlığı bitirmek istediğinde ise fail, kendisine daha fazla cinsel içerikli fotoğraf göndermemesi halinde yazışmaları ve kızın gönderdiği bir fotoğrafı mağdurun babasına göstereceğinden bahisle mağduru tehdit eder. Sonrasında failin 15 yaşında bir erkek çocuğu değil, mağdur kız çocuğunun 41 yaşındaki babası olduğu ortaya çıkar<sup>53</sup>. Kanaatimizce fail ve mağdur arasında altsoy-üstsoy veya kardeşlik ilişkisinin olması hali daha fazla cezayı gerektiren bir hal olmalıdır. Nitekim *Lanzarote Sözleşmesi* m 28/1-d’ye göre de Sözleşme’de sayılan suçların aile üyelerinden biri veya çocukla birlikte yaşayan biri yahut çocuk üzerindeki vesayet yetkisini, koruyucu aile ilişkisini, eğitici görevini suiistimal eden biri tarafından işlenmesi hali daha fazla cezayı gerektiren hal olarak düzenlenmelidir. Zira mağdur çocuğun söz gelimi üstsoyundan gelen böyle bir fiile maruz kalması, ahlaki kötülük derecesinin daha büyük ve toplumsal tepkinin daha büyük olmasını gerektirmektedir<sup>54</sup>.

### 3. Çocuğun Sanal Cinsel İstismarı Fiilleri

Çocuğun sanal cinsel istismarı fiilleri eşzamanlı veya eşzamanlı olmayan platformların kullanımına bağlı olarak değişebilmektedir. Bu platformlar sosyal medya araçları, anlık mesajlaşma hizmeti veren uygulamalar veya sosyal bağlantı kurma uygulamaları olabilmektedir. Bunlar haricinde failler çocuk modelliği gibi kariyer imkânı sunan siteler yahut çocuk portalları, oyun siteleri gibi çocukların sıklıkla kullandığı mecraları tercih etmektedirler<sup>55</sup>.

<sup>51</sup> Al Baker, ‘Girl Describes Ordeal of Rape And Captivity’ (New York Times 2001), <<https://www.nytimes.com/2001/08/14/nyregion/girl-describes-ordeal-of-rape-and-captivity.html>> accessed 4 December 2020.

<sup>52</sup> Alexy vd (n 50) 808-809.

<sup>53</sup> John O’Brien, ‘Ilion father posed as daughter’s texting boyfriend to trick her into child porn’, <[https://www.syracuse.com/crime/2016/03/ilion\\_father\\_posed\\_as\\_daughters\\_texting\\_boyfriend\\_to\\_trick\\_her\\_into\\_child\\_pornog.html](https://www.syracuse.com/crime/2016/03/ilion_father_posed_as_daughters_texting_boyfriend_to_trick_her_into_child_pornog.html)> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

<sup>54</sup> İbrahim Dülger, ‘Cinsel Özgürlüğe Karşı İşlenen Suçlardan Irza Geçme Suçu’ (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1998) 158.

<sup>55</sup> Kamil Kopecky, ‘Cyber Grooming Danger of Cyberspace’ (2010) <[https://www.researchgate.net/publication/262513617\\_CYBER\\_GROOMING\\_-\\_DANGER\\_OF\\_CYBERSPACE\\_study](https://www.researchgate.net/publication/262513617_CYBER_GROOMING_-_DANGER_OF_CYBERSPACE_study)> Erişim Tarihi 3 Eylül 2020 3.

Çocuğun sanal cinsel istismarı fiil mütemadi şekilde gerçekleşmektedir. Birkaç dakikadan birkaç yıla kadar uzanan süre boyunca mağdur, fail tarafından manipüle edilebilmektedir. Ancak belirtelim ki bu süre manipülasyonun türü, failin amacı, mağdurun kandırılabilirliği ve tepkisine bağlı olarak değişebilmektedir<sup>56</sup>. Örneğin ABD’de gerçekleşen bir olayda failin mağdurla iletişime geçtiği ilk an ve gerçek hayatta görüşme yalnızca dört saat içinde gerçekleşmiştir. Saat 23.00’da başladıkları mesajlaşma, yalnızca 3.00’a kadar sürmüş ve fail, mağduru kendisi ile buluşmaya ikna etmiştir<sup>57</sup>.

Sanal cinsel istismar haricinde farklı neticeler de ortaya çıkabilmektedir. Özellikle failin mağduru cinsel içerikli fotoğraflar göndermeye ikna etmesinin ardından bu fotoğrafları yayacağından bahisle tehdit etmesi söz konusu olabilmektedir. “*Sextortion*” olarak bilinen bu durumda fail mağdurdan daha fazla cinsel içerikli fotoğraf göndermesini isteyebileceği gibi bu fotoğrafları mağdurun ailesi ya da arkadaşlarına yaymaması karşılığında ekonomik menfaatler de talep edebilmektedir<sup>58</sup>. *Sextortion* haricinde kasten yaralama, öldürme, vücuda organ veya sair cisim sokma biçiminde nitelikli cinsel istismar da en yaygın olan suçlardandır.

### 3.1. Sanal Cinsel İstismarın Aşamaları

#### 3.1.1. Hazırlık Aşaması

Sanal cinsel istismar mağdurla iletişime geçmeye hazırlıktan gerçek hayatta tanışmaya kadar uzanan bir manipülasyon sürecidir. Mağdurla iletişime geçmeye hazırlık aşamasında fail, gerçeğinden farklı bir fotoğraf, yaş, isim bilgisi gibi sahte bir kimlik kullanabilmektedir. Bu aşamada fail, sahte bir sosyal medya profili gibi statik bir sahte kimlik kullanabileceği gibi ihtiyaçlarına göre şekillendirebileceği hobi, ilgi alanları, cinsiyet ve diğer kişisel bilgilerden oluşan dinamik bir kimlik de kullanabilir<sup>59</sup>. Hazırlık aşamasında fail, çevrimiçi ortamda ilk tanıştığı kişi ile iletişime geçmeyeabilmekte, cinsel etkileşime geçebileceği bir kişiyi bulabilmek için çevre araştırması yapmakta, yani yöneldiği hedefe bilgiye sahip bir şekilde yaklaşmaktadır<sup>60</sup>.

#### 3.1.2. İletişime Geçme ve İlişkinin Derinleşmesi

Hazırlık aşamasından sonraki aşama, failin mağdurla iletişime geçtiği ve ilişkisini derinleştirdiği aşamadır. İletişime geçilen ilk aşamada fail, profil

<sup>56</sup> ibid; UNICEF (n 18) 2.

<sup>57</sup> Talamo (n 2).

<sup>58</sup> International Centre for Missing and Exploited Children (n 6) 15.

<sup>59</sup> Kopecky (n 55) 5.

<sup>60</sup> Bu aşamaya tarama (*scanning*) da denilebilir. Tarama aşamasında çevrimiçi kişilerin değerlendirilmesi söz konusudur. Bu değerlendirme üç şekilde olabilir: Ekran adı ya da forum etiketini sanal cinsellik yönünden değerlendirme, bir ilişki içinde olabileceği ideal romantik bir görünüm, çocuğun yeterince gelişmiş olup olmadığını tespiti imkân sağlayan fotoğraf gibi fiziksel özelliklerden yapılan değerlendirme. Bkz. Webster vd (n 11) 8.

fotoğrafında penis vs. bulunması veya cinsel motiflerin yer aldığı takma isimler gibi doğrudan cinsel saikleri olduğunu belli eden tipik bir sanal cinsel istismar fiiline başvurmaz<sup>61</sup>. Bunun yerine çocuğa karşı övgü, iltifat içeren bir dil kullanımı, yol göstericilik ve benzer ilgi alanlarını paylaşma gibi bir tutum takınabilir<sup>62</sup>. Çocukları istismar eden yetişkin erkeklerin çocuklara yaklaşımı ve yöntemi (*modus operandi*)<sup>63</sup> ile ilgili Seattle’da yürütülen bir araştırmada da çocukla iletişime geçilen ilk anda hediye ve övgü gibi cinsel olmayan biçimlerin kullanıldığı, sonrasında ise zamanla çocuğun cinselliğe duyarsızlaştırılarak faillerin istismara başvurduğu görülmüştür<sup>64</sup>.

Bu aşamada mağdurla iletişimini güçlendirmek için fail mağdurla benzer sıkıntıları yaşamış olma, mağduru tamamen anlıyor olma, aynı hobi ve ilgi alanlarına sahip olma biçiminde aynalama (*mirroring*) yöntemine başvurur<sup>65</sup>. Hatta mağdura rehbermişçesine yaklaşmayı da tercih edebilir<sup>66</sup>. Aynalama yöntemi ile mağdurun dikkatini çekmeyi başarmasının ardından fail, mağdurdan birtakım kişisel bilgiler edinerek onu oltaya getirmiş olur (*fishing*). Bu aşamada fail, genel olarak mağdurun portresine hâkimdir. Mağdurdan edindiği gittiği okulun adı, yaşı, fotoğrafı gibi çeşitli bilgilerle arama motorlarından yararlanarak doğrudan olmasa da mağdur hakkında başka bilgiler de edinebilir<sup>67</sup>. Fail, mağdurun güvenini kazanmak ve aralarında güvene dayalı bir arkadaşlık ilişkisi kurabilmek için hediye, bilgisayar oyunu, para gönderme gibi yöntemlerle mağduru baştan çıkarabilir ve bu sayede fail mağdurun telefon numarası, ev adresi gibi diğer bilgilere de ulaşabilir<sup>68</sup>.

Sonrasında ise fail mağdurun cinsel olarak kafasındaki bariyerleri yıkmak için cinsel içerikli konuşmalara geçmektedir. Bu aşamada fail, mağdurdan cinselliğe dair genel hususlarda fikrini paylaşmasını isteyebileceği gibi, erotik/pornografik fotoğraflar da paylaşabilir ve mağdurun da kendi fotoğraflarını

<sup>61</sup> ibid 9.

<sup>62</sup> ibid.

<sup>63</sup> Sanal cinsel istismar hususunda *modus operandi*, belirli bir zaman boyunca mağdurun güveninin kazanılması, mağdurun faile itaat etmesi ve sessiz kalmasının sağlanması için izlenen yöntemlerdir. Bkz. Kaan Apak Altıntop, ‘Online Çocuk İstismarının Hukuksal Boyutta Değerlendirilmesi’ (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017) 5.

<sup>64</sup> Fagan vd, (n 3) 2460.

<sup>65</sup> Kopecky (n 55) 6.

<sup>66</sup> Altıntop (n 63) 76.

<sup>67</sup> Kopecky (n 55) 6.

<sup>68</sup> ibid 7; Çocuğun güveninin kazanıldığı bu aşamaya “ayrıcalık oluşturma” da denilebilir. Bkz. Polat (n 5) 33. Güney Galler’de yaşanan bir sanal cinsel istismar vakasında *Minecraft* denilen bilgisayar oyunu vasıtasıyla fail, 12 ve 14 yaşlarındaki iki erkek çocukla tanışmış ve *Skype* ve *Snapchat* üzerinden mağdurlarla görüşmüştür. Fail, mağdurların güvenini kazanabilmek için *PayPal* üzerinden bilgisayar oyununda kullanabileceği hediyeler göndermiştir. Fail mağdurlara cinsel içerikli sorular sorup fotoğraflarını istemiştir. Bkz. Steven Morris and Agency, ‘Welsh gamer jailed for grooming two boys on Minecraft’ (The Guardian, 20 January 2017), <<https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jan/20/welsh-gamer-jailed-for-grooming-two-boys-on-minecraft>> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.



paylaşmasını isteyebilir<sup>69</sup>. Paylaşılan cinsel içerikli ve pornografik görüntülerle mağdurun cinselliğe karşı hassasiyeti azaltılır ve mağdurun gözünde normalleşme gerçekleşir<sup>70</sup>.

Mağdurla arasında güven ilişkisi oluşturan fail, mağduru çevresinden izole bir platforma iter ve mağduru aralarındaki ilişkiyi ebeveyn, arkadaş ve diğer kişilerle paylaşmaması için uyarır. Fail bu sayede sanal cinsel istismarın bir başka kişi tarafından keşfedilmemesini ve adli makamların durumdan haberdar olmasını sağlar<sup>71</sup>. Mağdur fail ile iletişime geçtiği ve ilişkisini derinleştirdiği bu aşamada fail ile iletişimine son vermek istese de pek çok kişisel ve mahrem bilgisini fail ile paylaştığı için şantaj veya tehdide maruz kalabilir<sup>72</sup>.

### 3.1.3. Gerçek Hayatta Görüşmeye Hazırlık Aşaması

İlişkinin derinleşmesinden sonraki aşama ise gerçek hayatta görüşmeye hazırlık aşamasıdır. Bu aşamada fail, mağdurla arasındaki yaş farkının mağdur bakımından problem edilmemesi için hile, tehdit, şantaj gibi farklı teknikler kullanılabilir yahut bu tekniklere başvurmaya gerek kalmaksızın mağdur ile arasında kurduğu güven temelli ilişkiye dayanarak mağdur görüşmeyi kabul edebilir<sup>73</sup>. Örneğin yakın tarihte Türkiye’de medyanın gündemine gelen bir olayda 46 yaşındaki şüpheli, 9 yaşındaki bir kız çocuğu ile sosyal medya üzerinden tanışmış ve cinsel içerikli mesajlar göndermiştir. Çocukla arasında duygusal bir bağ varmışçasına yazışan şüpheli, onu yakın zamanda yanına alacağını ve evleneceğinden söz etmiştir<sup>74</sup>.

### 3.1.4. Gerçek Hayatta Görüşme Aşaması

Gerçek hayatta görüşme aşaması son aşamadır. Bu aşamada fail, mağdurun yaşını, çocuk veya çocuk istismarı ile mücadelede görevli bir kimse (*deployed agent*) olup olmadığını teyit eder<sup>75</sup>. Gerçek hayatta görüşme aşamasından

<sup>69</sup> Kopecky (n 55) 7.

<sup>70</sup> Webster vd (n 11) 10.

<sup>71</sup> Jamie Lee Mooney, ‘Protecting Children from the Risk of Harm? A Critical Review of the Law’s Response(s) to Online Child Sexual Grooming in England and Wales’ iç Simone van der Hof, Bibi van den Berg, Bart Schermer (eds) *Minding Minors Wandering the Web: Regulating Online Child Safety* (Springer 2014) 286.

<sup>72</sup> Kopecky (n 55) 7.

<sup>73</sup> ibid 8.

<sup>74</sup> ‘9 Yaşındaki Kız Çocuğuna Cinsel İçerikli Mesajlar Yolladı’, (Kocaeli Gazetesi, 2020) <<https://www.kocaeligazetesi.com.tr/haber/5508063/9-yasindaki-kiz-cocuguna-cinsel-icerikli-mesajlar-yolladi>> Erişim Tarihi 28 Eylül 2020.

<sup>75</sup> Kopecky (n 55) 10; Sanal cinsel istismarın gerçekleşebileceği flört siteleri veya sair internet sitelerinde çocuk istismarı ile mücadele amacıyla bazı kişiler çocuk kullanıcı profili oluşturabilmekte ve failer ile konuşarak gerçek hayatta buluşma sağlayıp durumdan adli makamları haberdar edebilmektedir. Proaktif olan bu yöntemle faillerde sanal ortamlarda bu tür kişilerin bulunabileceği korkusu uyandırarak sanal cinsel istismar fiillerinden alıkoyabilmektedir. Bkz. Neslihan Can, Kolluk ve Adli Makamlar Tarafından İşlenen Kişisel Verilerin Korunması (On İki Levha, İstanbul 2021) 230.



sonra fail mağdura hile, cebir, tehdit veya sair başka bir halle cinsel istismar fiillerine girişebilir. Ancak belirtelim ki gerçek hayatta görüşme, her sanal cinsel istismar olayında bulunmayabilir. Zira bazı faillerin gerçek hayatta görüşme ve cinsel istismar gibi bir hedefi olmayabilir. Bu nedenle sanal cinsel istismar faillerini iletişimi esas alan ve fantaziyi esas alan şeklinde ayırmak mümkündür. İletişimi esas alanların nihai hedefi mağdurla görüşmek iken fantaziyi esas alanlar ise sanal cinsel istismar süreci ile tatmin olan kişilerdir<sup>76</sup>. Sanal cinsel istismarı suç olarak tarif eden çoğu ülke mevzuatında, mağdurla görüşmeye varan sanal cinsel istismar cezalandırılmakta, görüşmeye varmayan sanal cinsel istismar konusunda ise mevzuat eksikliği bulunmaktadır. Ancak mağdurla bizzat görüşmeksizin sanal cinsel istismar yoluyla cinsel tatmin elde etmeyi amaçlayan faillerin de cezalandırılması gerektiği ifade edilmiştir<sup>77</sup>.

Sanal cinsel istismara maruz kalan çocuğun fail ile gerçek hayatta görüşmesi aşamasından sonra fail ve mağdur arasında cinsel ilişkiye varabilen cinsel istismar fiilleri gerçekleşmektedir. Bazı durumlarda sanal cinsel istismarın faili ve mağduru evlenebilmekte ve sanal cinsel istismar fiilleri evlilik öncesi flört yahut arkadaşlık olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle de aslında çocuğun korunmasına ciddi bir tehdit olduğu halde sanal cinsel istismar zararsız görülmektedir.

#### 4. Türk Hukukunda Durum

Türk hukukunda çocuğun sanal cinsel istismarı münhasır bir suç tipi olarak nitelendirilmemektedir. 6545 sayılı Kanun öncesi çocuğa karşı bedensel temas gerektirmeyen fiillerin cinsel istismar yahut cinsel taciz olarak kabul edileceği noktasında belirsizlik mevcuttu. Bu dönemde Yargıtay kararına konu bir olayda sanık, mağdur kız çocuğunun görüntülerini montajlayarak yaymak ve ailesine göndermekle tehdit etmiş ve internetten görüntülü konuşma yaptığı sırada mağdurdan kıyafetlerini çıkarmasını, cinsel içerikli hareketler yapmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi çocuğun cinsel istismarı suçundan mahkumiyete hükmetmişse de Yargıtay bu hükmü bozmuştur<sup>78</sup>. Zira TCK m 102'nin lafzında "vücut dokunulmazlığını ihlal eden" ifadesi yer almaktadır ve m 103'ün gerekçesinde kanun koyucunun çocuklar için cinsel saldırı yerine cinsel istismar ifadesini tercih ettiği belirtilmiştir. Bu halde cinsel istismardan söz edebilmek için de mağdurun vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesi gerekmektedir. Ayrıca m 105'in gerekçesindeki "kişinin vücut dokunulmazlığının ihlali niteliği taşımayan" ifadesi ile olayda gerçekleşen fiilin cinsel taciz olduğu sonucuna varılmıştır<sup>79</sup>.

<sup>76</sup> International Centre for Missing and Exploited Children (n 6) 12.

<sup>77</sup> ibid 14.

<sup>78</sup> Yargıtay 14 Ceza Dairesi E 2014/3380, K 2016/2793.

<sup>79</sup> 6545 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesi cinsel tacizin çocuğa karşı işlenip işlenemeyeceğine ilişkin doktrindeki görüşler için bkz. Fahri Gökçen Taner, *Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar* (2. Bs., Seçkin, Ankara 2017) 307-308.

6545 sayılı Kanunun yürürlüğü ile birlikte çocuğa karşı bedensel temas gerektirmeyen, cinsel yönden rahatsız edilmesi fiilleri cinsel tacizin daha fazla cezayı gerektiren hali olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla söz gelimi sosyal medyadan tanıştığı çocukla cinsel içerikli konuşmalar gerçekleştiren failin sanal cinsel istismar kabilinden davranışları TCK m 105 uyarınca cezalandırılacaktır. 6545 sayılı Kanun ile cinsel tacizin “*posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle*” işlenmesi TCK m 105/2-d’de daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Ancak bu nitelikli hal çocuğun sanal cinsel istismarı hallerinde uygulanmaya müsait bir düzenleme olmamaktadır. Zira doktrinde bu halin mağdurun cinsel taciz kabilinden bir iletiye karşı koyup koymama konusunda bir seçeneğinin bulunmaması gerektiği ve rızaen sürdürülen iletişim bakımından bu halin söz konusu olamayacağı ileri sürülmüştür<sup>80</sup>. Oysa çocuğun sanal cinsel istismarı, çoğu halde çocuğun da rızası ile başlayan ve adeta uşaklaştırılarak cinsel istismar edildiği bir durumdur ve TCK m 105/2-d uygulanmaz.

Aşamalar halinde incelediğimiz çocuğun sanal cinsel istismarı fiilinde, madde gerekçesinde belirtilen cinsel yönden mağdurun rahatsız edilmesi durumu söz konusu değildir, bilakis çoğu senaryoda çocuk fail ile arkadaş olduğunu ve cinsel içerikli konuşmaların arkadaşlığın seyrinde olağan olduğunu düşünmektedir. Bu noktada doğru kavramsallaştırma çocuğun saflığından, iyi niyetinden yararlanarak onun suiistimal edilmesidir. Zira iradesi fesada uğratılan çocuk cinsel amaçlarla kullanılmaktadır<sup>81</sup>. Dolayısıyla her ne kadar bedensel temas bulunmasa da çocuğun sanal cinsel istismarı da TCK m 103 bağlamında cinsel istismar olarak değerlendirilmelidir. Nitekim bedensel temas olmasa da bu halde haksızlığın yoğunluğunu, cinsel taciz suçunun yaptırımı karşılayamamaktır. Bir çocuğun yanağına dokunulması TCK uyarınca cinsel istismar kabul edilirken; sanal ortamın imkânlarından yararlanılarak bedensel temasa ihtiyaç duyulmaksızın gerçekleştirilen çocuğun yanağına dokunmaktan daha ağır davranışların cinsel taciz suçu kapsamında değerlendirilmesi, öğretide de temel bir eleştiridir<sup>82</sup>. Haksızlığın yoğunluğunu

<sup>80</sup> ibid 433; Eylem Baş, ‘Türk Ceza Hukukunda Cinsel Taciz Suçu’ (2016) 65 (4) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1195.

<sup>81</sup> Memiş Kartal (n 42) 16.

<sup>82</sup> Durmuş Tezcan/ Mustafa Ruhan Erdem/ R Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (18. bs, Seçkin, Ankara) 590-591; Baş, (n 80) 1169. Özgenç’e göre de TCK m 103/1-a kapsamındaki çocuklara karşı işlenen her türlü cinsel fiil bedensel temasın bulunup bulunmaması ayrımı olmaksızın cinsel istismar olarak nitelendirilmelidir. TCK m 103/1-b kapsamındaki çocuklar bakımından ise yalnızca “cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak” gerçekleştirilen ve bedensel temasın bulunduğu haller cinsel istismar olarak nitelendirilmelidir. Bkz. İzzet Özgenç, ‘Cinsel Suçlar, Türk Ceza Kanununun Cinsel Suçlara İlişkin Düzenlemelerinin Dayandığı Felsefi Temel, Cinsel Suçlara İlişkin Kanun Hükümlerinin Uygulanmasından Kaynaklanan Sorunlar’ (2020) (1) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 263

dikkate almayıp şeklen “bedensel temas” kriterini arayarak uygulanan yaptırım, ceza hukukunun amaçlarının adil biçimde tatbik edilmediğini gösterir. Mevcut düzenlemede TCK m 103 anlamında çocukla yazışmak ya da buluşmak hazırlık hareketi kapsamında kaldığı<sup>83</sup> için fail cezalandırılmamaktadır ve bu hal çocuğun sanal istismara karşı korunaksız olmasına zemin hazırlamaktadır.

Sanal cinsel istismar sürecinde çocuğun cinsel içerikli fotoğraf ve videolarını faile göndermesi halini de değerlendirmek gerekir<sup>84</sup>. Bu noktada çocuğun fail ile arkadaşlık ve güven ilişkisine dayanarak ona söz gelimi çıplak fotoğraflarını göndermesi halinde TCK uyarınca suç oluşmayacaktır. Ancak çocuğun faile çıplak fotoğraf göndermesi hali de hiç şüphesiz çocuğun saflığının suiistimalidir ve çocuğun manipülasyon sürecinin ileri aşamalarına girdiğini göstermektedir.

Çocukların günlük fotoğrafları, çıplak görüntüleri, temsili çocuk görüntüleri, çocuğa karşı penetrasyon, sadist davranışlar, hayvanlarla cinsel ilişkiye kadar çocuk istismarına dair pek çok içerik internette yer almaktadır<sup>85</sup>. Müstehcen içerikli görüntü, video veya sair materyali failin mağdura göndermesi hali TCK m 226/1 çerçevesinde müstehcenlik suçunu gündeme getirecektir. Ancak fail mağdura her zaman içeriği net bir şekilde müstehcen olan materyal göndermeyebilmektedir<sup>86</sup>. Örneğin Avrupa’da çocuk sömürüsüne ilişkin toplanan görüntüler, COPINE (*Combating Pedophile Information Networks in Europe/ Avrupa’da Pedofili ile Mücadele Bilgi Ağları*) tipolojisi ve Birleşik Krallık modeli olan SAP (*Sentencing Advisory Panel/ Cezalandırma Danışma Kurulu*) tipolojisi olmak üzere iki büyük kategori altında sınıflandırılmıştır. Her iki tipolojide de çocuğun kasıtlı olarak cinsel mağduriyeti artmaktadır. COPINE tipolojisinde iç çamaşırılı ya da mayolu veya oyun oynayan çocuk görüntüsü gibi erotik ve cinsel içerikli olmayan fotoğraflar yer almakta iken SAP tipolojisinde bu fotoğraflar yer almaz, zira Birleşik Krallık’taki mevzuat uyarınca bunlar suç değildir. Bununla birlikte, mevzuat uyarınca müstehcen veya cinsel içerik tanımına uymasa da özellikle pedofili yetişkinler için bu

<sup>83</sup> Ayşe Nuhoglu, ‘Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi ve Türk Hukuku’ (2010) (1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan 300

<sup>84</sup> Failin çocuktan cinsel organını göstermesini istemesi halinin cinsel taciz olduğuna ilişkin bkz. Handan Yokuş Sevik, ‘6545 Sayılı Kanun İle Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlarda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi’ (2015) 3 (2) Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi 140-141.

<sup>85</sup> Anthony R Beech vd, ‘The Internet and Child Sexual Offending: A Criminological Review’ (2008) (13) Aggression and Violent Behavior 219.

<sup>86</sup> Nitekim müstehcenlikten ne anlaşılması gerektiği de açık değildir. Özbek’e göre “şehvet hissine yönelik, bu hissi tahrik eden ve ar ve haya duygusunu rencide eden şey” müstehcendir. Doktrindeki diğer görüşler için bkz Veli Özer Özbek, *Müstehcenlik Suçu* (Seçkin, Ankara 2009) 17-18.

görüntülerin de cinsel içerikli olma potansiyeli bulunmaktadır<sup>87</sup>. Türk hukuku uyarınca söz gelimi çocuğa COPINE tipolojisinde ilk düzeyde yer alan mayolu çocuk fotoğrafı gönderen failin fiili müstehcenlik suçu tanımını sağlamaya elverişli değildir ve cezalandırılmayacaktır<sup>88</sup>. Çocuğa, sanal cinsel istismar fiiline karşı “Genel Ahlaka Karşı Suçlar” başlığı altındaki müstehcenlik suçu ile hukuki korunma sağlanması birey temelli 5237 sayılı TCK’nın anlayışı ile de bağdaşmamaktadır. Zira çocuğun sanal cinsel istismarı, bireysel bir hukuki değer olan çocuğun cinsel dokunulmazlığını<sup>89</sup> korumaktadır. Çocuğun sanal cinsel istismarında fail, çocuğu cinselliğe karşı duyarsızlaştırmak için müstehcen görüntü göndermekte ve duyarsızlaşmanın sonucu olarak gerçek hayatta buluşmaları halinde TCK m 103 anlamında bir cinsel istismara çocuğu hazır hale getirmeye çalışmaktadır.

Sanal cinsel istismar fiillerinde mağdurun yaşını belirlemek önem arz etmektedir. Örneğin Türk hukuku bakımından 15 yaşını tamamlamış bir kişinin cebir, tehdit, hile veya iradesini etkileyen sair bir sebep olmaksızın rızası dahilinde bir başkasıyla cinsel ilişki boyutuna varmayan fiiller cezalandırılmamaktadır. Bu halde cinsel ilişki boyutuna varmayan sanal fiilleri evleviyetle cezalandırılmayacaktır. Çocuğun cinsel fiillere rıza gösterme yaşı ülkeden ülkeye hatta ABD gibi bazı ülkelerde aynı ülke içinde eyaletler arasında dahi değişebilmektedir. Bu da küresel düzeyde çocuğun cinsel istismardan korunması için uyumlu ve tutarlı bir hukuki çerçevenin ihdasını zorlaştırmaktadır. Örneğin Belçika’da 16 yaşın altındaki çocuklar bu fiillere karşı korunmakta iken<sup>90</sup> Fransa’da 15 yaşın altındaki çocuklara koruma sağlanmıştır<sup>91</sup>. Ancak sanal cinsel istismar bakımından mağdurun cinsel fiillere rıza gösterme yaşından bağımsız olarak çocuk yani 18 yaşın altındaki kişiler olarak tanımlanması önerilmiştir<sup>92</sup>. Nitekim biz de bu görüşe iştirak

<sup>87</sup> Beech vd (n 85) 220.

<sup>88</sup> Örneğin *Özbek* bir ürünün TCK m. 226/3 kapsamında ele alınabilmesi için çocuğa yönelik cinsel davranışların bulunması ve bunların cinsel arzuyu tetiklemesi gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla çocuğa ait salt çıplak bir fotoğraf dahi kullanma kapsamında ele alınamayacaktır. Bkz *Özbek* (n 86) 126.

<sup>89</sup> Nitekim 5237 sayılı TCK’nın cinsel suçlarda koruduğu hukuki değer de cinsel özgürlük değil, bilinçli bir şekilde cinsel dokunulmazlık olarak belirlenmiştir. Zira bireyler cinsel arzularını tatmin etme amacı ile bir başkasının vücut dokunulmazlığına saldırı gerçekleştiremez veya partnerlerini belirlerken akrabalık ilişkisi, yaş, fiziksel ve ruhsal gelişmişlik düzeyi gibi doğal ve ailevi ölçütleri gözetmek durumundadırlar. Bkz. *Özgenç* (n 83) 260

<sup>90</sup> Belçika Ceza Kanununda terimsel olarak “*online grooming*” kavramına yer verilmemiştir. Ancak Kanunun 377. maddesi 16 yaşın altındaki bir çocuğa bu Bölümde veya 6 ve 7. Bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla buluşmayı bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla teklif eden yetişkinin, gerçek hayatta buluşmaya yönelik icra hareketlerinin bulunması halinde bir yıldan beş yıla kadar cezalandırılmasını öngörmüştür. Bkz. International Centre for Missing and Exploited Children (n 6) 41 dn 279.

<sup>91</sup> ibid 44 dn 298.

<sup>92</sup> International Centre for Missing and Exploited Children (n 6) 9.

etmekteyiz. Zira Türk hukuku uyarınca 15 yaşını tamamlamış bir çocuğun algılama yeteneğinin de varlığı halinde belirli düzeyde cinsel davranışlara rıza göstermesi kabul edilmişse de bir manipülasyon sürecinin sonunda adeta uşaklaştırılmış olan mağdurun cinsel davranışa ilişkin özgür iradesi ile verilmiş rızasından söz edilemeyecektir. Zira burada uşaklaştırılma çocuğun iradesini etkileyen bir haldir. Bu nedenle yapılacak olası bir düzenlemede sanal cinsel istismar fiillerine karşı 18 yaşın altındaki çocuklara koruma sağlanmalıdır.

Kanaatimizce çocuğun sanal cinsel istismar fiillerine karşı korunması, TCK m 103'e hüküm eklenmesi suretiyle yapılabilir. "Bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla TCK m 103/1 a veya b bentlerinde belirtilen çocuk ile onu cinsel istismar etmek veya müstehcen içeriklerde kullanmak üzere buluşmak için teklifte bulunan fail, buluşmaya yönelik icra hareketlerinin bulunması halinde cezalandırılır." hükmü çocuğun sanal cinsel istismardan korunmasına elverişli olacaktır. Bu önerimiz *Lanzarote Sözleşmesi* ile de uyumlu olacaktır.

Nitekim Birleşik Krallık'ta 2003 tarihli Cinsel Suçlar Kanununda (*Sexual Offences Act*) "grooming" mahiyetinde fiiller cezalandırılmamaktaydı. Söz konusu Kanunun 15. maddesi uyarınca çocuğun korunması için önemli bir adım atılmıştır ve çocuğun istismar edilmesine hazırlık aşamasında müdahaleye olanak sağlanmıştır<sup>93</sup>. Buna göre 16 yaşın altındaki çocukla buluşmak niyetiyle "grooming" fiillerinin ardından çocukla buluşulduğunda fail cezalandırılacaktır. Niyetin ispatı noktasında sanal ortamdaki konuşmalar, failin mülkiyetinde bulunan eşyalar yol gösterici olabilecektir<sup>94</sup>.

Belirtilmelidir ki çocuğun internet ortamında korunması için devletlerin bu konudaki iç hukuk düzenlemelerinin daha kapsamlı, açık ve net olması gerekmektedir. Cinsel fiillere rıza, nelerin çocuk pornografisi ve çocuğun cinsel istismarına ilişkin fotoğraf olduğu, cinsel istismar görüntülerinin edinilmesi, indirilmesi veya oluşturulması dahil nelerin çocuğun sömürüsü olduğu, sanal cinsel istismar ve teşebbüs aşamasında kalmış cinsel istismarın ne olduğu iç hukuk düzenlemelerinde tarif edilmelidir<sup>95</sup>.

<sup>93</sup> Mooney (n 71) 290-291; Kanunun 15. maddesine 2008 yılında Ceza Adaleti ve Göç Kanunu (*The Criminal Justice and Immigration Act*) uyarınca eklenen fıkra şu şekildedir: "18 yaş veya üzerinde bir kişi A şu hallerde grooming ardından çocukla buluşma suçunu işlemiştir: (a) A, bir diğer kişi B ile en az iki kere buluşmuş veya iletişim kurmuş olmalıdır. (i) A, B ile kasten buluşmuş olmalıdır (ii) A, B ile buluşma niyetiyle dünyanın herhangi bir yerinden seyahat etmelidir veya B ile dünyanın herhangi bir yerinde buluşmayı planlamalıdır veya (iii) B, A ile dünyanın herhangi bir yerinde buluşma niyeti ile seyahat etmelidir (b) A, a (i) ile (iii) arasındaki bentlerde belirtilen buluşma sırasında veya sonrasında dünyanın herhangi bir yerinde ilgili suçun A tarafından işlenmesi niyetindedir (c) B 16 yaşın altındadır ve (d) A, B'nin 16 yaş veya üzerinde olduğuna makul olarak inanmamaktadır."

<sup>94</sup> Mooney (n 71) 292.

<sup>95</sup> UNICEF (n 18) 16.

### Sonuç: Sanal Cinsel İstismar ile Mücadele İçin Öneriler

Çocuğun sanal cinsel istismarı uzun yıllara kadar sürebilen bir manipülasyon sürecidir. Sosyal medya veya sair bir sanal platformda failin mağdurla iletişime geçmesinin ardından bir arkadaşlık ilişkisi gibi başlasa da sonuçları çocuğun gerçek hayatta vücuda organ ya da sair cisim sokma şeklinde nitelikli cinsel istismarı, pornografik içeriklerde kullanılması veya öldürülmesine kadar varabilmektedir. *Lanzarote Sözleşmesi*, çocuğun cinsel istismar ve sömürüye karşı etkin bir şekilde korunmasını gerektirmektedir. Bu etkin koruma, failerin yararlandığı günümüz teknolojisinin sunduğu bilgi ve iletişim olanakları ve potansiyel mağdurlara erişimleri de gözetilerek yapılmalıdır. Zira artık fail potansiyel mağdur çocuğun yalnızca “birkaç tık” uzağındadır.

Türk hukukunda ise çocuğun sanal cinsel istismarı fiilleri, çocuğun cinsel istismarı suçu yahut münferit bir suç tipini oluşturmamaktadır. Söz gelimi failin mağdurun yanağından makas alması cinsel istismar suçundan cezalandırılmasını gerektirirken mağdurla uzun bir zamana yayılan periyotta sanal ortamlarda cinsel içerikli konuşması, müstehcen fotoğraflar göndermesi ise daha az bir ceza yaptırımı ile karşılanan cinsel taciz suçunu gündeme getirmektedir. Oysa ceza hukuku çocuğun sanal cinsel istismarı fiillerine karşı korunması için *prima ratio* karakterini göstermelidir. Zira bedensel temas kriterinden hareket ederek çocuğun cinsel dokunulmazlığının teknolojik imkânlardan yararlanan failerin sanal cinsel istismar fiillerine karşı korunması yeterli olmamaktadır.

Lanzarote Sözleşmesi’ni iç hukukuna aktaran pek çok ülkede sanal cinsel istismar suçunda 16 yaş yahut 15 yaşın altındaki kişiler mağdur olarak kabul edilmektedir ve mağdurun yaşı noktasında yeknesaklık bulunmamaktadır. Türk hukukunda belirli düzeydeki cinsel davranışlara rıza gösterebilecek 15-18 yaş aralığındaki çocuğun, failin manipülasyonu gözetildiğinde her zaman sanal cinsel istismarına özgür bir irade ile cevaz verdiğiinden söz edilemeyebilecektir. Bu nedenle sanal cinsel istismarda mağdur çocuğun 18 yaşın altındaki birey olarak tanımlanması uluslararası sözleşmelerin çocuk tanımı ile de uyumlu olacaktır.

LGBTİ çocukların cinsel yönelimleri nedeniyle maruz kaldıkları dışlanma onların ancak sanal ortamlarda sosyalleşebilmesini mümkün kılmaktadır. Bu durumdaki çocuklar sanal cinsel istismar fiillerine karşı daha büyük bir risk altındadır. *Lanzarote Sözleşmesi* hassas durumda olan çocukların korunması için özel hükümler ihdasını öngörmüştür. Kanaatimizce LGBTİ çocukların sanal cinsel istismarı da daha fazla cezaya layıktır. Ayrıca failin mağdur çocuğun aile üyelerinden biri, yakını, vasisi, eğitici gibi çocuk üzerinde yetki sahibi biri olması hali de daha fazla cezaya layıktır. Zira çocuğu yakından tanıyan bir failin onu daha kolay manipüle edebileceği açıktır.



## KAYNAKÇA

- Alexy EM vd, 'Internet Offenders: Traders, Travelers, and Combination Trader-Travelers' (2005) 20 (7) Journal of Interpersonal Violence 804-812.
- Altıntop KA, 'Online Çocuk İstismarının Hukuksal Boyutta Değerlendirilmesi' (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017).
- Avrupa Konseyi, 'Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Web Broşürü', <<https://rm.coe.int/prems-107219-tur-2576-lanzarote-convention-leaflet-a5-web/168098bd18>> Erişim Tarihi 22 Eylül 2020.
- Avrupa Konseyi, 'LGBTI Children' <<https://www.coe.int/en/web/children/lgbti-children>> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.
- Baker A, 'Girl Describes Ordeal of Rape And Captivity' (New York Times 2001), <<https://www.nytimes.com/2001/08/14/nyregion/girl-describes-ordeal-of-rape-and-captivity.html>> Erişim Tarihi 4 Aralık 2020.
- Baş E, 'Türk Ceza Hukukunda Cinsel Taciz Suçu' (2016) 65 (4) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1135-1215.
- Beech, AR vd, 'The Internet and Child Sexual Offending: A Criminological Review' (2008) (13) Aggression and Violent Behavior 216-228.
- Bostancı Bozbayındır G, *Lizbon Antlaşması Sonrası Avrupa Birliği Ceza Hukuku* (Adalet, Ankara 2019).
- Can N, Kolluk ve Adli Makamlar Tarafından İşlenen Kişisel Verilerin Korunması (On İki Levha, İstanbul 2021).
- Çıkman B vd, 'Adı: Meraklı, Soyadı: Çocuk, Durum: Çevrimiçi, Sonuç: Grooming, İnternette Çocuk İstismarı' (2017) 15 (3) Güncel Pediatri Dergisi 87-97.
- Dülger İ, 'Cinsel Özgürlüğe Karşı İşlenen Suçlardan Irza Geçme Suçu' (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1998).
- Erbaş R, 'Effective Criminal Investigations in Combating Domestic Violence and the ECtHR: Prima Ratio v. Ultima Ratio?' iç Elettra Stradella, Giovanna Spanò (eds), Gender Based Approaches to The Law And Juris Dictio In Europe (Pisa University Press 2020).
- Explanatory Report to the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, m. 155, <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3832>> Erişim Tarihi 22 Eylül 2020.
- Fagan PJ vd, 'Pedophilia' (2002) 288 (19) American Medical Association 2458-2465.



International Centre for Missing and Exploited Children, ‘Online Grooming of Children for Sexual Purposes: Model Legislation & Global Review’ (2017) <[https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children\\_FINAL\\_9-18-17.pdf](https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children_FINAL_9-18-17.pdf)> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

Katz C, ‘Internet-related Child Sexual Abuse: What Children Tell Us in Their Testimonies’ (2013) 35, Children and Youth Services Review 1536-1542.

Kopecky K, ‘Cyber Grooming Danger of Cyberspace’ (2010) <[https://www.researchgate.net/publication/262513617\\_CYBER\\_GROOMING\\_-\\_DANGER\\_OF\\_CYBERSPACE\\_study](https://www.researchgate.net/publication/262513617_CYBER_GROOMING_-_DANGER_OF_CYBERSPACE_study)> Erişim Tarihi 3 Eylül 2020.

Memiş Kartal P, *Türk Ceza Hukuku’nda Çocukların Cinsel İstismarı* (Der, İstanbul 2014).

Mooney JL, ‘Protecting Children from the Risk of Harm? A Critical Review of the Law’s Response(s) to Online Child Sexual Grooming in England and Wales’ iç Simone van der Hof, Bibi van den Berg, Bart Schermer (eds) *Minding Minors Wandering the Web: Regulating Online Child Safety* (Springer 2014).

Muntarbhorn V, ‘Article 34 Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children’ iç André Alen vd. (Eds) *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child* (Nijhoff Publishers 2007).

Nuhoğlu A, ‘Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi ve Türk Hukuku’ (2010) (1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan 287-300.

O’Brien J, ‘Ilion father posed as daughter’s texting boyfriend to trick her into child porn’ (2016) <[https://www.syracuse.com/crime/2016/03/ilion\\_father\\_posed\\_as\\_daughters\\_texting\\_boyfriend\\_to\\_trick\\_her\\_into\\_child\\_pornog.html](https://www.syracuse.com/crime/2016/03/ilion_father_posed_as_daughters_texting_boyfriend_to_trick_her_into_child_pornog.html)> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

Özbek VÖ, *Müstehcenlik Suçu* (Seçkin, Ankara 2009).

Özgenç İ, ‘Cinsel Suçlar, Türk Ceza Kanununun Cinsel Suçlara İlişkin Düzenlemelerinin Dayandığı Felsefi Temel, Cinsel Suçlara İlişkin Kanun Hükümlerinin Uygulanmasından Kaynaklanan Sorunlar” (2020) (1) Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 257-283

Polat O, *Çocuk Pornografisi* (Nokta Kitap, İstanbul 2007).

Smith P vd, ‘Cyberbullying: Its Nature and Impact In Secondary School Pupils’ (2008) (49) *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 376-385.

Morris S ve Agency, ‘Welsh gamer jailed for grooming two boys on Minecraft’ (The Guardian, 20 January 2017), <<https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jan/20/welsh-gamer-jailed-for-grooming-two-boys-on-minecraft>> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

Sokullu Akıncı F ve Dursun S, *Viktimoloji* (3. Bs, Beta, İstanbul 2016).

Soo K ve Bodanovskaya Z, 'Risk factors of becoming a victim of Internet related sexual abuse' in Mare Ainsaar and Lars Lööf (eds) Online behaviour related to child sexual abuse Literature Report.

Stonewall and Childnet International, 'Staying Safe Online', <[https://www.stonewall.org.uk/system/files/staying\\_safe\\_online\\_-\\_stonewall\\_childnet\\_1.pdf](https://www.stonewall.org.uk/system/files/staying_safe_online_-_stonewall_childnet_1.pdf)> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

Svedin CG, 'Research evidence in to behavioural patterns which lead to becoming a victim of sexual abuse' iç Mare Ainsaar and Lars Lööf (eds) Online behaviour related to child sexual abuse Literature Report.

Talamo L, 'Kids interact with predators at home – via social media' (Shreveport Times, 25 May 2017) <<https://www.shreveporttimes.com/story/news/investigations/2017/05/25/kids-interact-predators-home-via-social-media/101801508/>> Erişim Tarihi 23 Eylül 2020.

Taner FG, *Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar* (2. Bs., Seçkin, Ankara 2017).

Tezcan D/ Erdem MR/ Önok RM, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (18.bs, Seçkin, Ankara 2020).

Tulkens F, 'The Paradoxical Relationship between Criminal Law and Human Rights', (2011) 9 (3) Journal of International Criminal Justice 577-595.

UNICEF, 'Child Safety Online Global Challenges and Strategies', <[https://www.unicef.org/protection/files/Child\\_Safety\\_online\\_-\\_Global\\_challenges\\_and\\_strategies\\_FINAL\\_1Dec.pdf](https://www.unicef.org/protection/files/Child_Safety_online_-_Global_challenges_and_strategies_FINAL_1Dec.pdf)> Erişim Tarihi 7 Eylül 2020.

van der Knaap LM ve Cuijpers C, 'Regulating Online Sexual Solicitation: Towards Evidence-Based Policy and Regulation' iç Simone van der Hof vd (eds), *Minding Minors Wandering the Web: Regulating Online Child Safety* (Springer 2014).

Victoria State Government, 'Online grooming', <<https://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/adviceonlinegrooming.aspx>> Erişim Tarihi 3 Eylül 2020.

Wachs S vd, 'Cybergrooming: Risk Factors, Coping Strategies and Associations with Cyberbullying' (2012) (24), Psicothema 628-633.

Webster S vd, 'European Online Grooming Project-Final Report' (2012) <[https://www.researchgate.net/publication/257941820\\_European\\_Online\\_Grooming\\_Project\\_-\\_Final\\_Report](https://www.researchgate.net/publication/257941820_European_Online_Grooming_Project_-_Final_Report)> Erişim Tarihi 4 Eylül 2020.

Whittle HC vd, ‘Victims’ Voices: The Impact of Online Grooming and Sexual Abuse’ (2013) 1 (2), Universal Journal of Psychology.

Yokuş Sevik H, ‘6545 Sayılı Kanun İle Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlarda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi’ (2015) 3 (2) Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi 119-145.

‘9 Yaşındaki Kız Çocuğuna Cinsel İçerikli Mesajlar Yolladı’, (Kocaeli Gazetesi, 2020) <<https://www.kocaeligazetesi.com.tr/haber/5508063/9-yasindaki-kiz-cocuguna-cinsel-icerikli-mesajlar-yolladi>> Erişim Tarihi 28 Eylül 2020.